

Economia mistică

„Lumea închipuită de Economie pare să fie Grădina Edenului, unde totul venea de la Dumnezeu, oamenii dinaintea păcatului cunoașterii neavând altceva de făcut decât să aștepte ritmurile naturale ordonate cu mâna invizibilă care se mișcă din voința și puterea Creatorului.”

Construcția teoretică a Economiei pe asumția autoreglării are, pe lângă inconsistență logică datorată vidării relației cognitive subiect-obiect, multiple inadecvări epistemice. În esență, acestea din urmă derivă din credința că intersubiectivitatea nu este sursa explicită a proceselor economice. Viziunea Economiei asupra propriului obiect pornește, astfel, de la ipoteza că originea fenomenelor este extrahumană, legătura cu componentele condiției umane – muncă, lucruri, acțiune – este supradeterminată, iar evoluția realității se întâmplă de la sine. Acceptând acest mod de înțelegere, suntem în același raport indefinit ca și în cazul gravitației: constatăm fără dubiu că este o forță universală, care se manifestă obiectiv, nu i ne putem opune, nu știm care îi este sursa sau cauza.

Această perspectivă cognitivă este pe cât de curioasă, pe atât de periculoasă. Este curioasă pentru că nu este concordantă cu metoda rațională de cunoaștere specifică științelor sociale și periculoasă pentru că presupune drept esență a spațiului de raționalitate inacțiunea. Lumea închipuită de Economie pare să fie, astfel, Grădina Edenului, unde totul venea de la Dumnezeu, oamenii dinaintea păcatului cunoașterii neavând altceva de făcut decât să aștepte ritmurile naturale ordonate cu mâna invizibilă care se mișcă din voința și puterea Creatorului.

Acțiunea umană, atât cea individuală, cât și cea socială, constituie elementul fundamental al spațiului de raționalitate economică, fiind cel care dă sens sistemului de producere a avuției. Ca atare, fixarea modelului explicativ al Economiei în altceva decât în sfera de semnificații temporale și contingente ale acțiunii umane, ca formulă tranzacțională a intersubiectivității interesate de utilitate, înseamnă o trădare a constituției epistemice a Economiei. Cu atât mai mult se întâmplă acest lucru cu cât se insistă pe relevanța autoreglării sistemului actual de producere a avuției, centrat pe capital, prin deponderarea rolului factorului subiectiv, ipostaziat și individual, și interindividual (social) ca agent nemijlocit al mersului lucrurilor.

Pare să fie vorba de o deformare a perspectivei științifice provenite pe filiera disputelor erodante privind dreptul divin de control al puterii, transfigurată de această dată în principiul unic de structurare a spațiului de raționalitate economică. Într-un fel spectaculos, etosul ordinii politice influențează aranjamentele ordinii economice atât de

profund încât și arhitectura cogniției economice se conformează preceptelor acesteia. Întemeierea regulilor producerii avuției pe credința legitimității puterii nu doar pervertește fundamentul rațional al cunoașterii economice, ci și face derizoriu orice principiu logic, pentru construcția conceptuală a Economiei devenind suficiente, astfel, doar așteptările puterii. Spațiul de operare a principiilor puterii devine absolut prin fuziunea cu spațiul oligopolic al avuției, rezultatul fiind sursa cea mai activă a reproducerii viziunii privind mersul implacabil, de la sine al economiei.

Într-o astfel de exagerare paroxistică încap toate exagerările posibile, cu scopul invariabil de a susține credința în potențele divine ale factorului capital de a garanta dreptul natural al forței de muncă la capitalizare. Opțiunea capitalistă nu are nevoie de aceste exagerări ale superiorității sale nu atât pentru că oricum alternativele au eșuat, cât pentru a-și putea întări eficiența lăsând deschisă posibilitatea alternativei. Teoriile care avansează tema superiorității, spre exemplu, originarea capitalismului în gena umană, pe lângă faptul că decredibilizează obiectivele raționale ale egalității de șanse, transformă inegalitatea biologică într-un principiu al stratificării sociale imuabile.

Chiar dacă aceasta este situația, totuși nu pot fi neglijate consecințele pe care o atare viziune le are în planul configurării dezechilibrate a realității economice, regăsită brutal în structura polarizată a societății. Unidimensionarea proiecției economice asupra corpului social acutizează constituția dihotomică a societății în care acțiunea potențial rentabilă este îndreptățită genetic pentru 20% din indivizi, iar pentru 80% este „naturală” inacțiunea (propunându-i-se soluția numită *tittytainment*). În termeni de avuție raportul cunoaște valori reale și mai polarizate.

Nu încapе îndoială că este imposibil ca polarizarea să fie înlocuită cu acces egal la resurse, dar o echilibrare este necesară pornind de la reconstrucția viziunii prin ponderarea principiilor antitetice generate de combinarea naturală a capitalului și a forței de muncă în sistemele de producere a avuției. Superioritatea formei capitaliste de economie ar consta tocmai în capacitatea *sui-generis* de a echilibra raporturile interumane legate de avuție.

Or, această echilibrare nu vine de la sine, din desfășurarea în timp și spațiu a sistemului economic sau din existența lui obiectivă. Este posibilă această minune doar prin acțiunea concertată a agenților cu rol de factori ai producerii de avuție, adică prin implicare subiectivă, în maniera rațională sugerată de evaluarea prin metoda analizei cost-beneficiu a motivației unei acțiuni.

Respingerea ca neneesară a acestei evaluări pe motivul că lucrurile oricum se petrec de la sine este contrară spiritului rațional și contraproductivă pentru sistemul social bazat pe rațiunea de sine a libertății individuale care este acțiunea validată social.